

Är den riktiga kristendomen försvunnen?

Evans och Ehrmans kamp om Bibeln

Timo Eskola

På Perusta-tidningens teologdagar i januari upplyste professor Craig A. Evans lyssnarna om Amerikas pågående tvist om Bibeln och teologi. Evans har gått att lyssna till exempelvis när han fört många offentliga debatter med den s.k. väckta forskaren Bart Ehrman – såväl i televisionen som föreläsningssalarna. Ehrman framhåller i sina böcker att vi inte har rätt bild av den ursprungliga kristendomen. Han påstår att Bibeltexterna är förvrängda och att den riktiga historien ser helt annorlunda ut än hur den västliga kristenhetens läror tagit form.

Amerikanska debatter

Ehrman är för närvarande en av Amerikas mest framstående forskare. Kring honom kretsar bibeldebatten. Hans provocerande böcker attackerar inte bara Bibelns texter, utan också kristendomens innehåll och budskap. Man känner Ehrman också i Finland, eftersom en av hans böcker är tentlitteratur vid teologiska fakulteten i Helsingfors.

I sitt kändaste verk *Lost Christianities* hävdar Ehrman att kristendomens inledande fas var full av tävlande läger som alla sade sig vara den ränlärliga. Därav namnet förlorad kristendom. Han talar inte alls om kristendom, utan använder pluralformen ”kristendomar”. Han antar att kristendomen hade många ansikten, och att av dessa bara en överlevde. Nutidens kristendom – är det frågan om den

katolska eller protestantiska – är därför inte alls den tidigaste läran, eftersom den bara är ett uttryckssätt i den stora massan.

Enligt Ehrman är västlig kristendom bara den vinnande kristendomen. För att säga det krasst är det endast den läroinriktningen som vann i ett tidigare maktspel. Den tanken är ingalunda ny i teologins historia. Ehrman endast tinar upp gamla tester om kristendomens våldsamma ideologiska kamp kring en slutprodukt. Det enda nya är att han försöker underbygga sina påståenden med antika texter.

Evans svarar

Redan på teologdagarnas föredrag gav Evans en försmak av hur saklig forskning visar hur Ehrmans och likasinnade forskares synpunkter ifrågasätts. Evans är särskilt en sakkännare av gamla handskrifter. Han har minutiöst undersökt såväl Tomasevangeliet som många ”ursprungliga” så kallade apokryfa (hemliga) evangelier. Med hjälp av enkla exempel visar Evans att skrifter som skrevs hundra år efter Nya testamentets evangelier inte på allvar kan jämföras med ett äkta evangelium.

Senare texter och speciellt evangelier kommer från små grupper och visar på deras tendenser. De reflekterar tidsandan och gruppens egna åsikter. Ibland vill texterna hitta på en noggrannare berättelse om Jesu barndom, eftersom Bibelns texter inte berättar om den. Så blev den ur kristendomen framsprungna gnosticismen en

mysteriereligion, som ville göra Jesus till den nya religionens garantiman.

Evans svar har varit vetenskapligt skärpta och sakligt belysande. Det kan man se bland annat i hans bok *Fabricating Jesus*, som utgavs (översatt till finska) av Perussanoma i samband med hans besök. I denna bok visar han – på ett självklart sätt – att Ehrman vandrar på stigar av vetenskaplig partiskhet. Nya testamentets texter är historiskt sett mycket tillförlitliga. Dessutom skiljer sig evangelierna som natt och dag från de senare apokryfa evangelierna. Ur ett historiskt perspektiv har Bibeln inte någon riktig konkurent.

Vad är ursprungligt?

Fanns det i kristenhetens första årtionden då många olika grupper, som alla lärde olika om Jesus? Naturligtvis inte. Till den kristna församlingen bjöds in endast de som förkunnade Kristi evangelium, om Jesu död och uppståndelse – genom detta riskerade de sina liv. De hade en gemensam förståelse av Jesus, hans ord och hans verk. Utanför dessa församlingar föddes årtionden senare även nya villoläriga grupper, men de kallades aldrig för riktiga kristustroende.

Evans visar på ett kompetent sätt att Ehrmans påståenden inte grundar sig på själva texterna eller historien. De grundar sig på vissa idéer. En av dessa idéer är ideologi. Bakom fordringen finns Harnacks gamla tes, enligt vilken den ursprungliga kristendomen gradvis nedtystade det kyrkliga brädspelen och som en följd fick vi den katolska kyrkan. Detta våghalsiga påstående är att nutidens kristendom bara är en vinnare i religionsstriden. Föreställningar i andra kristendomar blev enligt detta synsätt besegrade och sedan förklarade för kätterska.

Foto: Petri Vähäsarja

Bibeln säger inget om detta. Därför tävlar dessa idéer med Bibeln. Kyrkan tror på Bibeln, eftersom dess vittnesbörd är historia och dess evangelium är riktiga. Därför är klassisk kristendom som urkristendom den historiskt riktiga synen. Nya teorier i sin tur säger att dessa källor är påståenden och illusioner, bakom vilka det har hänt något helt annat.

Med detta upplägg görs många nutida verk, en trend som den populära romanen *Da Vinci* -koden satte start för för tio år sedan. Konspirationsteorier hävdar att det kyrkliga brädspelen förtryckte de många ursprungliga kristendomar.

Riktig vetenskaplig och historisk forskning, som Evans sysslar med på högsta nivå, förpassar sådana förklaringar till att vara endast konspirationsteorier. De är på sin höjd pseudovetenskaplig underhållning. Men ur Bibeln får man ingen stöd för en sådan tolkning.